

Cam Gizeminin Kavramsal Değerleri

Faruk ATALAYER

Yard.Doç.,

Anadolu Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi, İç Mimarlık Bölümü

Öğretim Üyesi

Camı, teknik, malzeme, üretim, kimya vs olarak inceleyen, tarihçesini derinlemesine yansıtan pek çok kaynak bulmak olası. Ama camın, hem üretilen, hem de izleyici-kullanıcı üzerindeki “karşı konulmaz çekim ve cazibesini ve estetik gücünün analizi” konusunda, fazla bir bilgi bulunmamaktadır. Bu yazı, camın ayrıcalıklı bir özdek olarak yarattığı estetik etkilerin, değerlerin ilgi alanlarını göze batırmada, “ANA BAŞLIKLARI” belirliyecektir.

Ağırlıklı olarak “silisli kumun” yüksek ısıda erimesi sonucunda açığa çıkan, saydam esaslı özdek olan cam; tüm ışılda gücüne karşın, aşırı kırılmalı bir yapıdadır. Zayıflık, ağırlık zafiyetine karşın, ışıklılığının büyüsel etkisiyle “insan yaşamına” giren cam; günlük yaşamda ampulden aynaya kadar geniş bir alanda kullanılmaktadır. Hem de doğal camdan kristal cama, “cam damlasından” buzlu cama kadar, nitelik ve nicelik olarak geniş bir çeşitlilik içererek. Kabartmaya (rölyefe), her tür büküme, şişerek genişlemeye, kazımaya, boyamaya kadar, her tür işlemeye ve farklı malzemelerle birleşmeye elverişlidir. Opalden, “köpük cama” flotaldan elektrokromatiğe kadar yapısal farklılıklar içeren, mercek yapımında, soğrulma teknikleriyle, “kırılma indisi” sıfıra çok yakın bir kaliteye el veren bir özdektir cam. BÜYÜSEL ETKİSİ, insanlığın en eski inancı olan “yeniden doğuş inancında” büyük bir yer bulmuş; tabuttan “kül kaplarına,” sütunlardan “göz yaşı şişelerine,” heykelden mühürlere kadar kullanılmıştır. Yani cam, milattan binlerce yıl önce, “anaerkil” toplumda bilinip kullanılmış, “kutsanmış bir özdektir.” Özellikle, “ateşe verilerek göğe uçurulmuş” insanın küllerinin konulduğu KÜL KAPLARI, “ışık-aşk” ikonografisinin tam bir yansımasını içermektedir. Çünkü insanlığın ilk inanç biçimi olan ATEŞ KÜLTÜNDE, “ışık-ışık”, gök-

ten yere yaşamı taşıyan “tözdür.”

Kısaca sertlik, geçirgenlik (saydamlık), pürüzsüzlük, kırılgenlik, ve yoğunluk (ağırlık) özelliklerine karşın, camın insan yaşamında çok yoğun bir kullanım alanı bulunmaktadır. Ama camı cam yapan, işlevselik yapısından çok, estetik etkileşim oluşturan görünüş değerleridir.

Cam, Felsefe-Bilgelik:

Cam, ışıltılı, parıldaayan, pırıltı saçan, ışık yansıtan, ışıldaayan bir özdektir. Felsefe ise; en geniş kapsamıyla, “varlığa, varoluşa, yaradılışa” ilişkin, her tür bilginin kullanıldığı, “bilme, anlama, anlamlandırma” alanıdır. Varlığın, varoluşun, nesnelere ne olduğunu, oluşumunu sorgulayan, bilgi alanıdır. Metafizik mantıklı, idealist felsefe daha YUNAN-HELEN uygarlığında ortaya çıkıp, yapılanmadan; herşeyi-özdeği “tözlü-canlı” kabul eden Animist inanç kültüründe (ki insanlığın en uzun sürmüş uygarlık dönemidir), cam “göksel, büyüsel, gizemli, tanrısal” bir “güç varlığı” olarak algılanmıştır. Cam bu dönemin destanlarından efsanelerine kadar, her tür bilgelik alanında yer tutmuştur.

Felsefe ve bilgelik, özünde, “bilgi sevgisi, bilmeyi bilme” olarak, “varolanların, varlığın anlamı ve nedenini” yorumlamaktır. Direnç, gelişme, sorunları çözümlenme, varlığın kalıcılığını sağlama adına, adı felsefe olmamasına karşın, sınıflı toplumlar öncesi dönemlerin özellikle “efsaneleri,” bilgelik yoğunlukları içermektedir. Bu dönemin bilgelikleri (kendine özgü bilme etkinlikleri, kuşatıcı, bağımsız ve değişime açık yapısı) ile, camın tüm ışıksal değişkenlikleri varlıklaştırarak yapıyı, bir yakınlık, özdeşme içermektedir. İlk çağ insanının, varlığın özgürlüğünü, direncini, canlılığını, açılımlarını ve çözümlenmelerini içeren bilgelik öğeleriyle, camın “özgürleştirici, açılıp-saçılan ışıması” onu kutsanan bir bilgi varlığına, “yaşamı taşıyan, tözsel bir nesnelige” dönüştürmüştür. Bilmenin gerekliliği, bilmenin çağa uygun eksiksizliği, anlamının, anlamlandırmanın bilgisi olan bilgelik, camın nitelikleriyle örtüştürülmüştür. O dönemin insanı, camın asla bir bilgelik gerçekliği olmadığına bilincindedir. Ama camın ışıkla olan gizemli bağı, onu bir bilgelik varlığı olarak nitelenmesini sağlamıştır. Bu anlamda cam, ışımaya-parıltı, bir felsefeyi temsil eder ve yansıtır gibidir. Böylede olmuş, cam o dönemlerde, “YAŞAMIN KABI” (kül kabı, göz yaşı şişesi), hem de “yeniden doğuş” felsefesinin simgesel varlığı, nesneliliği olmuştur.

Cam, Ateş Kültü, Yeniden Doğuş:

Anaerkil Toplumun (İlkel Sosyalist Toplum biçiminin) ve insanlığın en eski, AY TANRIÇA inancının ATEŞ KÜLTÜ (ön Türk kültürü, Umay-Ece olarak adlandırılan ay tanrıça inancı, insanlığın en eski inanç biçimi), “yeniden doğuş” felsefesine dayanmaktadır. O dönemin insanı, daha insan sömürsü ve kölelik kurumlaşmasını tanımadığından, doğaya dayalı “ikici-dualist” bir

mantıkla düşünüp, tasarlıyordu. Sınıflı toplumun “metafizik mantığını ve idealist felsefesini” bilmeyen anaerkil toplum insanı, her şeyi karşıtıyla ve biririyle ilişkili” bir bütünlükte anlayıp kavriyordu. Doğum varsa, ölüm vardı. Ölüm varsa, yeniden doğuş vardı. Ölümde, yeniden doğuş için, insan “tözünün” (canın, yaşam enerjisinin, tinin) GÖĞE YÜKSELMESİ ZORUNLUYDU. (Gök; hem gece Ay ile, hem de gündüz Güneşle, yere yaşamı indiren, taşıyan ana kaynaktı. Yer altı ise yıkım, kötülük, karanlık, sonsuz ölümdü.) Normal ölümlerde, tözü-canı göğe çıkararak “şamandır.” Ama en kusursuz ve doğrudan göğe yükseliş, “ateşe vurma” ile gerçekleşmektedir. Bunun için, toplanan kurultayda, ölenin topluma yararlı olduğunun kararlaştırılması gereklidir. Bu asla “ateşe tapma” değil, ATEŞ-OD aracılığıyla, doğrudan “göğe uçurulma” inanışıdır. Yakılmadan sonra, küllerin bir “kaba” konması ve yapılan işlemin bir KAYAYA KAZINMASI (Sin taş, Biliğ taş, Bal-Bal, Yazılı kaya) gerekmektedir. Böyle tamamlanan rit ile, “yeniden doğuş” başlamış olmaktadır. Bu inançta GÜN IŞIĞINDAN daha etkin ve önemli sayılan, “yaşamın sürdürücüsü” olarak AY IŞIĞININ kabul edilmesidir. (Ana neden; ay ışığında ölüm oranının düşmesi, ayın dişilikle özdeşmesi, dişiliğin de doğuma dayalı üretici güç olmasıdır.) İster doğal, ister yapay ışıktaki olsun, CAMIN PARILDAMASI ve IŞIMASI, ay ışığıyla özdeşleştirilmiştir. Bu kutsama, cam olarak KÜL KABI kullanımını, ayrıcalıklı kılmıştır. Cam parıltısı ve ışması, yeniden doğuşun gerçekliği ile özdeş sayılmıştır.

Gecenin, ışsızlığın, eski çağlarda, “ölüm oranı” üzerine etkisi, genlerimize kadar işleyen “karanlık korkusunu” yaratmıştır. Ayın, ateşin, IŞK’ın kutsal sayılmasının arkasında, gece avcılarının ve yüksek sayıda gece ölümlerinin yıldırıcı gücü vardır. Karanlığa karşı koyuşta, ay ışığından, yansıtma özelliği olan saydam her şey (saydam mermer, kaymak taşı, mika, inceltilmiş deri vs), kendi “nesnel gerçekliği” dışında, bir YAŞAM KAZANDIRICI olarak değer kazanmıştır. Bunlar içinde “kum- göktaşı çarpışması” sonucu oluşan küresel veya eliptik “cam oluşumları” kutsal nesnelere yer tutmuş, diğer malzemelerden farklılaşarak, IŞK ile (ışıkla, yaşam kazandırıcıyla) özdeş bir “güç” sayılmıştır.

Mekan olarak, “mimari” sayılacak her “kapanan-örtünen” alanla birlikte, “aydınlanma-ışık” ögesi öne çıkarak, camı insan yaşamının kopmaz bir parçası durumuna getirmiştir. Mekanın algılanmasında cam (çevrenin yaşama uygunlaştırılmasından, koşullara insanı kendini uydurmasına kadar), mekanı hem anlamlandıran, hemde algılamaya yardımcı olan, ana öge durumundadır. Günümüzde ise, kanıksanmış olarak, çok fazla farkedilmeyen (ancak kınılırsa gerekliliği ve gerçekliği dayatıcı olarak ortaya çıkan) cam, tam aksine, ilk çağlarda alginın, anlamının, anlamlandırmanın ve yeniden doğuş ışığının ana simgesi olmuştur. Özellikle geçirgenlik, yansıtma, ışık-gölge

efektleri, büyültme, bozma (defolu imge), akışkanlık, genişlik gibi değerleriyle, salt mekanın bir parçası değil, bağımsız, tekil biçimlendirmelerle, camın kendisi, doğrudan bir mekan varlığı sayılmıştır.

Cam, Büyü:

Büyünün, klasik olarak yaygınca bilinen metafizik anlamı; varsayılan doğa üstü güçlere dayalı olarak, doğa yasalarına aykırı sonuçlar yaratmak için yapılan gizli işlem ve eylemlerdir. Cam, geçmişde bu anlama paralel olarak da yoğun olarak kullanılmıştır. (en basitinden bir örnek, büyücülerin her şeyi gösterdiği varsayılan sihirli cam küreleridir.)

Büyünün birde “nesnel anlamı” vardır. Bu, estetik bir biçim düzeninin kaynaklık ettiği, algılayanda duygusal bir yaşama geçişi ve heyecanı oluşturan etki ve etkileme gücüdür. Anlaşılması zor gibi gelen bu etkileşimde, gizemli olan bir “duygusal çekicilik gücü” ve karşı konulmaz bir çekim söz konusudur. Hazza dayalı, duygusal esaslı ve bilincide etkileyen bir “kendinden geçmeyi” içermektedir camın büyü gücü.

Hacı-hoca, cadı-büyücü, cin-peri gibi mistik inanç metafiziği dışında, nesnel büyü gücü; güzel nesne olarak üretilmiş sanat varlığının taşıdığı estetik değer ve öğelerin etkisiyle ortaya çıkan etkileşimdir. Bu anlamda büyü; sanat tasarım yaratıcılığına dayanan, bilinci bastırıp insanı “estetik heyecan, çöşku, esrime dünyasına” çeken güçtür. Bu kapsamda, estetik yaratmaya dayanan, yüklendiği anlamla her hangi bir ürün olmaktan çıkmış estetik biçimlendirmenin büyü gücü; ilerletici, yönlendirici, doyurucu, katılımcı, olumlu olan bir güçtür. Büyünün bu nesnel anlamı dışında kalan tüm büyü işlemleri, çıkar, yıkma, korkutma, yıldırma, sömürme vs kapsamında ki olumsuzluklardır. Bu anlamlar, Ön-Türk kültüründe “Ak Şamanların” yaptığı AK BÜYÜ (olumlu büyü) ile, “Kara Şamanların” yaptığı KARA BÜYÜ, olumsuz büyü etkinliğine benzetilebilir.

Cam, doğrudan malzeme özelliğine bağlı olarak; “saydamlık, ışımaya, titreşme, parıltı” etkileri ile, insan bilincini doğrudan etkileyip, duygusal bir ruh durumuna yükseltmektedir. Bu doğal özellik, eğer cama verilecek biçimle etkin bir “ritim” bütünlüğüne ulaştırılırsa; camın nesnel anlamdaki büyüleyici etkisi (çekimi, cazibesi, kendinden geçirmesi), başka hiçbir sanat-tasarım alanıyla kıyaslanmayacak bir derinlik içermektedir. Çünkü “cama biçim vermek”, aslında “ışığa biçim vermektir.” Bir anlamda, cam sanki, “Ak Büyü” etkinliği yaratmaktadır.

Mitolojinin her anlatısı, insanlığın “çözumsuz kaldığı” bir sorun karşısında; aydınlatıcı, kendine göre çözümleyici, rehberlik edici olarak, “ortal bilinçle” üretilmiştir. Doğasal ve toplumsal zorluklara karşı; çözümlenemeyen “büyü etkinlikleri” insanlara moral, güven ve savaşımcılık kazandırmıştır. Camla ilişkilenen her “estetik özne”, bu tarihi çok eski olan gücün, tüm çözümlen-

yici özelliklerini kullanan öznedir. Tüm güçlüklerine karşın, cam büyüleme gücünü en zengin olanak sunan malzemedir. Evrenin en hızlılarında olan ışığı ZAPTETMEK, camla olanaklı olup, düzen kazandırılmış “ışıklı ritimle” çekim gücü, tam bir büyüleme yaratmaktadır. Camın biçimiyle ayrışan ışık frekanslarının, titreşen yayılım ve ayrışmaları, bakışları “kesintisiz” olarak üstünde toplar, beyin hücrelerinde “anestezik” bir etkiyle, bilinç dışı güçlerin ve olumlu duyguların etkinleşmesini sağlar. Işığın biçimlendirmek, büyü gücü yayan nesne üretmektir. Işığın ritmsel etkisi, ışımaya derecelenmeleri ile, kan basıncını, oksijen dengesini bozar. İnsan, bilincin katılıklarından kurtulur. Duygu dünyasının olumlu kimya ve hormonları bedeni sarar. Işığın ritmsel etkisi, dansın kendinden geçirici hazlanmasından daha derin etkileşim yaratır. Bu anlamda, camı biçimlendirmekte, izlemekte, IŞIKLA DANS ETMEKTİR.

Cam ve Parıltının Gücü:

Parlama, ya karanlık bir ortamdaki ışık kaynağının anlık “ışıldamasını,” ya da güçlü bir kaynaktan gelen ışığın “ışımmasını” niteler. Özellikle, saydam yüzeyler, sıfır yüzeyler, ıslak yüzeyler, polisajlı-vernikli-kromajlı yüzeyler, bünnyeleri ne olursa olsun, ışığı maksimum oranda kırıp yansıtırlar. Işığın kırılması ve yansımaları; BENEK (noktasal), REFLE (çizgisel), ŞERİT (lekesel) olarak meydana gelir. Camdan her biçimlendirmede, köşelerde ve bombeli yüzeylerin tepe noktalarında tanecik olarak oluşan beneksel parlamalar, kenarlarda oluşan çizgisel-reflesel ışımalar, yüzeylerde şeritler biçiminde lekesel parıltılar oluşur. Refle, zaten “yansıyan ışıktan” oluşan parıltılardır. Düz veya eğri, dokulu veya dokusuz yüzeylerde şeritler biçiminde ışıltılı, tam beyaz lekeler oluşur. Bu lekeler, yüzeylerin geometrisine göre, çok parçalı, dalgalı ve her yüzeyde (gölgeli yüzeylerde bile) meydana gelir. İşte parıltının estetik öğeleri, noktasal, çizgisel, lekesel ışımalara dayanır. Öğeler, tam siyah, tam beyaz zıtlığıyla oluşurlar. (Bu tam ışıklılık, tam ışıksızlık nesnelliklerinin biraradalığıdır.) Bu iki zıt ucun, sürekli titreşen ve “oynak” durumda olan birlikteliği, camın estetik gücünü oluşturur. Her açıdan büyük değişiklik içeren, ışıklı titreşim oynamaları, algıyı aşırı biçimde üzerinde toplar. Bilincin denetleyici gücü olan us işlemleri “bulanır.” Duygular ve bilinç dışında kalan zihin güçleri özgürleşir. Beyin düşsel, imgelemsel bir can konumuna geçer. Zihinde canlı, renkli imgeler egemenleşir. Duyumsama alanı genişler. İnsan, geçici de olsa, “uçar.”

Cam, Özdeşleşim (Empati):

Özdeşleşim (Empati), salt bir duygu durumu değildir. İnsan yaşamında, ilgi ve çekim yoğunlaşmasıyla oluşan, “değiştirici” derin duygu tutumudur. İçten duyma, başkasının, duygularını, nesnelere etkilerini kendine aktarma veya kendi duygularını başkasına veya nesnelere aktarmadır. İnsanın kendisini, canını-tinini başka birine veya varlığa yerleştirmedir. Parıldayıp, ke-

sintisiz ışıldayan cam, insanın duygu ilgisini, aşırı bir biçimde çeker. Cam ile izleyen arasında, kısa-anlık olmayan “duygusal bir ilişki,” kendiliğinden oluşur. Cam, insan zihnini yoğun bir biçimde içine alınca; us bilinç dinginleşip etkisizleşirken, “heyecan ve çosku” artar. Böylece, insanda duygusal esaslı heyecan ve coşkunun kabarması, ışılanla özdeşleşip, bir kendinden geçme durumunun yaşanması oluşur. Camda oluşan ışımaya benekleri, refleler, şeritler; nöron hücrelerindeki “glikozun” işlemlerini etkileyerek (devre dışı bırakarak), doğrudan özdeşleşim tutumu yaratır. Bu ilişki, cam malzemesi bir nesnenin, bilinç durumuna bağlı olmaksızın, duygusal boyutta kavranarak içleştirilmesi gerçekliğidir. Yani cam, insanın cansal, duygusal yanını serbestçe yaşamasını sağlayan bir özdedir. (Özellikle güçlü ve kararlı bir denge içeren biçimlendirmeye sahip cam)

Işık titreşimleri, parlolu etkileri; insanda hareketlilik ve derinlik etkinliklerini uyarır ve bu özdeşleştirici devrim, “içeriği gerçekleştirme” istekliliği (arzusunu) yaratır. Camın biçimlendirmesine dayalı “ritimle,” dürtüsel esaslı, motor tepkilerin açığa çıkması, heyecan ve coşku duygularını insanda egemen kılar.

Cam, Canlılık-(Dirimlilik):

Yaşamın varlığını (biyolojik yapısını) niteleyen “canlılık,” aynı zamanda güç, hareket, kıvraklık anlamına gelmektedir. Estetik bir değer olarak da, hem iç, hem dış nitelik sayılan “canlılık,” ışığında en temel özelliğidir. Cansız bir bileşim (inorganik sentez) olan cam, tüm “dingin” molekül yapısına karşın, ışıkla olan ilişkisi sonucunda, yapısında makro seviyede “canlılık, hareket, dirimlilik” özellikleri kazanmaktadır. Bu özellikleriyle, insan algısında, “ardıl değişiklikler- değişkenlikler” yaratan ender bir özdek olan cam, her yön ve noktada birbirinden çok farklı olarak ışımalar yansıtılmaktadır. Malzemeye verilen “biçimin” sabit ve kanıksanmış görünüşüne karşın, yansıtma ve ışımaya özellikleriyle, çok farklı “ışık-gölge değerleri-dengeleri” oluşturarak, cam biçimini, çok canlı, hareketli bir görünüme çevirmektedir. Yaşama benzeyen camın bu dirimliliği, aynı zamanda da, yüksek zeka kıvraklıklarına benzer bir özdeşlik içermektedir. Öyle ki hiçbir sanat-tasarım malzemesi (hatta en saydam olanları bile), bu kerte de canlı ve her noktadan algılamayı farklı etkileyen bir dirimli etkinlik içermemektedir. Yani her tür ışık altında cam, özdek yapısına dayanan ışık yansıtmasıyla, nesnel gerçekliği aşan bir niteliğe sahiptir. Canlı gibidir. Candandır. Canlandırandır.

Cam ve Simetrinin Yıkımı:

Simetri ve güzellik alanında kurulan ilişkinin kökleri çok eskilere dayanmaktadır. Daha sonra Aristonun, yasa olarak tanımladığı simetri, görsel algıyı etkileyen bir bütündeki güçlerin eşitliğine, benzerliğine ve “bakışıklığına” dayanmaktadır. İdealist Yunan-Helen kültürünün, “güzel olan, simetrik olandır” denkleminde aykırı gerçekliği; cam özellikleri ile oluşturup göster-

geleştirmektedir. Orantılılık, görsel güçlerin eşitliği ve bakışıklık içeren simetri; “doğrudan kavranan, hemen – kolay algılanan, hoş giden, rahatsız etmeyen” bir “yeknesak uyumu” oluşturur. Estetiğin gelişmesi, bilimlerin derinleşmesi, “asimetrik denge ve düzenlerin,” enerji ve özdeğin biçimlenip, paketlenmesinde, daha yaygın bir ilke olduğunu göstermiştir.

Beyaz ışık, tüm ışık frekanslarının (özellikle insan gözünün algılayabildiği) girişmiş durumudur. Camın molekül yapısı ve geçirgenlik katsayısına göre, her frekansın açısız kırılımını, bünye içinde gerçekleştirmektedir. Işığın, camın içinde farklı açılarla kırılımı, ışığın değişik yönlerde yayılımını oluşturur. Işığın geliş açısı ne olursa olsun, camın içindeki dağılımı ve yayılımı; cam “tam simetrik bir biçimlendirme” içerse bile görünüşü farklılaştırmaktadır. Işıksal dağılıma, yayılma, genişleme, titreşme, biçimi “asimetrik bir görünüme” çevirir. Parıltı şeritlerinin, benek ve reflelerin kesintisiz titreşimi, görüntünün “fiziksel biçimini” farklılaştırmakta ve tam simetrik düzenlemeler bile, camla, “asimetrik” bir çekim gücü kazanmaktadır. Bu ise, hem ilgiyi, hemde izleme süresini artırarak, çekimi ve algılamayı en yüksek seviyeye çıkarmaktadır. Cam ışımaya ve parıltı değerleriyle, “asimetri denge ve güzelliğin” varlığı olmayı doğrudan taşımaktadır.

Cam ve Özgürlük:

Özgürlük genel anlamıyla; bağlı olmama, engellenmiş olmama, dışardan bir etkiyle belirlenmiş olmama durumudur. Ya da, insanın kendi istencine dayanarak düşünmesi, duyumsaması, davranması, kendi istenciyle eylemlenebilmesidir. İnsan, doğar doğmaz, çevresi, ortamı, toplumsal egemenlik güçleri tarafından “güdülenme ve koşullanmaya” uğrar. Düzene uygun “normal” insan durumuna sokulur. Seçmeden beğenilere, inançtan ahlaka, cinsellikten cins ayrımlarına, duygulardan düşünceye kadar, “toplumca ve egemenliğin çizdiği sınırlar içinde, “aşılır.” İnsan bu dış etkilerden bağımsız ne düşünür, ne de davranır. İnsan koşullanmaları ve güdülenmeleri kadar yaşar. Bunda egemenliğin biçimlendirip, koşulladığı us ve bilinç, denetleyici, ölçülendirici, sınırlayıcı, sansürleyici olarak “jandarmalık” yapar. İnsan ancak “bilinci bulanınca, usu devre dışı kalınca, istenci kırılınca” daha serbest ve denetsiz konuşur, davranır, duygulanır.

Algılanan, duyumsanan etki kaynağı, eğer usu, bilinci “devre dışı bırakacak” güce sahipse, zihin bu gücün etkisi ile usun, bilincin baskısından kurtulup, özgürleşir. (çoğu empatik ilişkilenebilir olan, geçici de olsa zihnin özgürleşmesi durumudur.) Cam malzemeli bir nesne, biçim, kendini herhangi bir normal nesne, varlık gibi göstermeyen; çok devinimli, canlı, ışımaya elverişli bir biçimdir. Bu her acıdan farklılaşan biçimin algılanışı, bilinci değil, doğrudan (nöronlardaki glikozu etkisizleştirerek) tını, canı, ruhu, duygusal dünyayı (heyecan ve coşku tetiklemeleriyle) etkinleştirip, baskınlaştırır.

Cam bir nesneyle ilişkilenen insanın bilinci hızla ötelenince, duygusal genişleme, zihin ve ruhda-canda tam bir “özgürleşme” geliştirir. (Kendinden geçme durumu, empatik yükseliş.) Algılayan, çok hızla tinsel, duygusal bir konuma geçer. Bu insanın tinsel, duygusal etkinleşmeyi, geçici de olsa bir özgürleşmeyi camla ve camda yaşamasıdır. (Empatiyle “o gibi” oluşa, cam gibi serbesce titreşmeye, ışımaya, yayılma-savrulma-açılma durumuna yükselmedir.) Camdan yayılan ışımının kesintisiz ritmiyle, doğrudan (derecesi ve derinliği ne olursa olsun) estetik bir haz duyumsamasının, tadın, “cama yüklenerek, cam yoluyla edinerek” yaşanmasıdır. Bu duygusal empati, asla ayık, net bir bilinçle, etkin bir usla yaşanamaz. İşte camın bu istenci etkileyen “büyüsel gücü”, bilinç etkinliğini kırarak, insanın iç yaşam enerjisini ve duygusal güçlerini özgürleştirmesidir. Camın yaptığı bu etkileşim, dıştan alınan kimyasallarla keyif kazanmalarda olduğu (nöron hücrelerindeki glikozun yıkımı ile bilinçin bulandırılması, keyif verici özdek tiryakiliği) gibi, ruhun, canın “düşsel bir dünyaya” yükselmesinin gücüdür. (Üstelik bu ilişki, atık ve antikör üretmeyen bir zararsızlıktır.) İnsanın, kendi dışındaki bir kaynakla özdeşleşerek, kendi haz ve zevkini, hızla ve özgürleşerek yaşamasıdır. Yani dıştaki bir nesneden etkilenecek ve ona değer yükleyerek güzelliği özgürce yaşamada, cam tartışılmaz bir büyüsel güç kaynağıdır.

SONUÇ:

Doğanın bir parçası ve bireşimi olan insanın özü, ruhu, canı; en üretken, katılımcı ve savaşçı var oluş biçimi olarak kendini “özgürlükle” ifade eder. Günümüz için de, estetik öznenin en üst var oluş biçimi, özgürlüktür. Özgürlük, tüm zorlara karşın, tüm somut-nesnel dayatmalara karşın, çıkarlara karşın; ruhun, için, canın üst bir bireşimle, “kendi içinde kavrayıp edindiği” ve kendi içinde, yaşama ve üretmeye karşı yarattığıdır. Özgür görme, duyma, duyumsama, tasarlama, kurma, bulma ve yansıtma; Dışın, Ortamın, Somut Verilerin değil, için, iç dünyanın sunduğudur. Bilinç taassubunun kırılması ve zihnin diğer güçlerinin etkinlik kazanmasıdır. Dilediğini, istediğini, hiçbir şey gözetmeden yapma, asla gerçek özgürlük değildir. Cam hem malzeme, hem de kazandığı biçim değerlerine bağlı olarak, ruhun, canın özgürleşmesinde bir “kapı açan-aralayan” güçtür. O hem izleyende, zihinsel bir özgürleşme sağlar, hem de üreticide “yaratma dürtüsünü, tutkusunu ve cesaretini” tetikler. O, biçim gibi sınırlanmaya, kalıplanmaya, dengelenmeye karşın, ışımayla yarattığı genişlemeyle, devinimle, canlılıkla, “olanın daha farklı olabileceğini” her an bildirip-somutlaştıran gibidir.

CAM GİBİ CAN OLANLARDAN MISINIZ?